

Read the full book on: [10.1787/9789264190658-en](https://doi.org/10.1787/9789264190658-en)

Spolupráce jako cesta ke kvalitnějšímu vzdělávání: systémy hodnocení v mezinárodním kontextu

Přehled v českém jazyce

- Státy a instituce podílející se na formulování politiky vzdělávání se stále více zaměřují na hodnocení studentů, učitelů, vedení škol, škol samotných a také vzdělávacích systémů. Díky tomu získávají lepší představu o výsledcích studentů, mohou rodiče i širokou veřejnost lépe informovat o efektivnosti vzdělávacího systému a v neposlední řadě mohou účinněji podporovat rozvoj škol a zkvalitňování způsobu jejich vedení a výukových metod.
- Výsledky jejich hodnocení a posudků dnes nabývají zásadního významu. Jsou důležitou součástí analýzy kvality vzdělávacích systémů a usnadňují poskytování zpětné vazby. Obecně lze říci, že přispívají k tomu, aby se studentům dostávalo ještě lepšího vzdělání.
- Tato zpráva přináší srovnání zkušeností z 28 zemí OECD, nabízí analýzu výhod a nevýhod různých přístupů a naznačuje, jakým způsobem by bylo hodnocení možné využít při určování další vzdělávací strategie, aby se zvýšila kvalita a efektivita vzdělávání a také rovný přístup ke vzdělání. Vychází z klíčové studie OECD, Zprávy o hodnoticích rámcích pro zlepšení výsledků ve vzdělávání (Review on Evaluation and Assessment Frameworks for Improving School Outcomes).

Společná témata

Rostoucí význam hodnocení lze vysvětlit řadou faktorů, mimo jiné:

- kladením stále většího důrazu na efektivitu a kvalitu vzdělávání a rovný přístup ke vzdělání, jež jsou předpokladem řešení ekonomických a sociálních problémů;
- skutečností, že školy získávají větší a větší autonomii, a proto je nutné je podrobněji kontrolovat;
- rozvojem informačních technologií, které umožňují vytvoření systémů obecného i individuálního hodnocení studentů a usnadňují sdílení a správu dat;
- skutečností, že stále více subjektů má zájem rozhodovat se na základě výsledků hodnocení.

Míra a způsob využívání výsledků hodnocení se v jednotlivých zemích OECD značně různí, některá témata jsou však pro všechny země společná.

Hodnocení se využívá častěji a pro více účelů

Většina zemí OECD si uvědomuje strategický význam hodnocení a rozšiřuje jejich využití. Státy dnes k hodnocení také přistupují komplexněji než dříve. Zpočátku se hodnocení zaměřovalo především na výsledky studentů, nyní se však týká i dalších otázek. Častěji se uplatňuje externí hodnocení škol, hodnocení učitelů a vedení škol a zjištěné údaje mají širší využití.

Význam hodnotících ukazatelů roste

V rámci vzdělávacích systémů se stále důsledněji sledují výsledky studentů, což umožňuje dlouhodobé srovnávání jednotlivých škol a regionů. Většina zemí již má svou národní databázi vzdělávání a zveřejňuje statistiky a ukazatele, jež vypovídají o kvalitě vzdělávání. Ve větší míře se též provádějí mezinárodní srovnání, jež jsou důležitým impulzem pro diskusi o národní vzdělávací strategii.

Výsledky mají široké využití

Hodnocení pomáhá odhalit silné i slabé stránky škol. Pomáhá také určit, kdo z řídicích institucí, vedení škol a učitelů je zodpovědný za konkrétní výsledky. V mnoha zemích se například zveřejňují celostátní žebříčky hodnocení škol, jež jsou zdrojem důležitých informací jak pro rodiče, tak pro úřady a média.

Častější uplatňování vzdělávacích norem

V mnoha zemích dnes existují vzdělávací normy, jež určují, co by studenti měli znát a zvládnout v jednotlivých fázích procesu svého vzdělávání. Státy proto musí sledovat, do jaké míry těmto normám výsledky studentů skutečně odpovídají.

Výzvy a cíle

Každá země má své vlastní tradice, a proto k hodnocení přistupuje trochu odlišně. V některých klíčových prioritách se však většina z nich shoduje.

Holistický přístup

Aby bylo jednotlivé nástroje hodnocení možné využít maximálně efektivně, měly by být součástí uceleného systému. V rámci tohoto systému by měly být propojeny, aby nedocházelo ke zbytečnému zdvojování operací či informací a aby všechny aktivity vycházely ze společných cílů.

Přizpůsobení hodnocení vzdělávacím cílům

Hodnocení by mělo pomáhat naplnit vzdělávací a učební cíle. Proto by mělo zohledňovat zásady, z nichž vzdělávací cíle vycházejí. Hodnocení by také mělo být možné přizpůsobit pro konkrétní účely. Velmi důležité je též zajistit, aby pracovníci škol jasně chápali vzdělávací cíle.

Důraz na zkvalitňování výukových metod

Cílem hodnocení je zkvalitnit výukové metody a zlepšit učební výsledky studentů. Veškerá hodnocení by tedy měla být ze vzdělávacího hlediska relevantní a pro všechny zúčastněné, zejména pro studenty a učitele, by měla mít praktický přínos.

Prevence zkreslení představy o kvalitě výuky

S hodnocením souvisí zvyšování odpovědnosti pracovníků ve školství. Proto hrozí, že systém hodnocení negativně ovlivní způsob výuky. Pokud by se například kvalita práce učitelů hodnotila primárně na základě výsledků standardizovaného testování znalostí studentů, učitelé by se mohli uchýlit k jakési „přípravě na test“, tzn. zaměřit se především na testované dovednosti a opomíjet rozvoj a vzdělávání studentů v dalších ohledech. Tyto nežádoucí vedlejší efekty hodnocení je nutné co nejvíce omezit, například tím, že se k hodnocení práce škol a učitelů budou používat složitější kritéria.

Zaměření na studenta

Základním cílem hodnocení je zlepšit učební výsledky studentů, a tak je právě studentům zapotřebí věnovat maximum pozornosti. Studenti by se o své vzdělávání měli aktivně zajímat a měli by mít možnost sami hodnotit své pokroky (to je s ohledem na celoživotní profesní vzdělávání zásadní dovednost). Velmi důležité je také sledovat širší vzdělávací cíle, například rozvoj kritického myšlení, sociálních dovedností, vztahu ke vzdělávání a celkový rozvoj osobnosti. Úroveň naplnění cílů v těchto oblastech nelze zjistit žádným jednoduchým testem. Stejně složité je i posuzování řady dalších faktorů, jež ovlivňují učební výsledky studentů. Při hodnocení by se proto měla uplatňovat široká škála kritérií a součástí hodnocení by měla být interpretace kvantitativních a kvalitativních dat i odborná analýza.

Rozvoj na všech úrovních

Má-li být hodnocení rámec skutečně účinný, je nutné investovat do rozvoje dovedností a možností na všech úrovních vzdělávacího systému. Učitele například může být třeba proškolit, aby dokázali správně využívat formativní hodnocení, vedení školy může být vhodné zasvětit do efektivní správy dat a ředitelé, kteří často vykonávají zejména administrativní práci, mohou potřebovat upevnit specifické dovednosti nezbytné k vedení vzdělávací instituce. Dále může být zapotřebí vytvořit společnou znalostní databázi a sadu nástrojů a pokynů, jež usnadní činnosti spojené s hodnocením.

Zohlednění místních potřeb

Hodnocení rámce je nutné nastavit tak, aby na jedné straně napomáhaly jednotné realizaci vzdělávacích cílů a na druhé straně odpovídaly konkrétním potřebám jednotlivých regionů, krajů a škol. Celonárodní parametry je tudíž vhodné nastavit tak, aby je bylo možné pružně přizpůsobit místní potřebám.

Pečlivá příprava a dosažení shody

Předpokladem vytvoření kvalitního hodnocení rámce je správné posouzení strategie a uplatnění osvědčených postupů. Proto může být nutné realizovat pilotní programy a zkušební projekty. Aby se hodnocení systém úspěšně ujal v praxi, je třeba věnovat maximální úsilí dosažení shody mezi všemi zainteresovanými stranami, které jsou vůči změnám vždy vstřícnější, jestliže chápou, proč jsou nezbytné a jaký užitek mohou přinést.

© OECD

Tento přehled není oficiálním překladem OECD. OECD-oversettelse.

Reprodukce tohoto přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD původně publikovaných v angličtině a francouzštině.

Jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD www.oecd.org/bookshop

Další informace vám poskytne Odbor pro legislativu a překlady při OECD, Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci rights@oecd.org , fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Navštivte naši internetovou stránku www.oecd.org/rights

Read the complete English version on OECD iLibrary!

© OECD (2013), *Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264190658-en